

דוד בן אשר

אם כל האהבות - אהבת המחול

זכרונותיה של טובה צימבל

טובה ואורי בעלה ז"ל בחתונתם

כבר בהיותי נערה בת 16 הופעתי מעל במות בארץ ישראל. הייתי תלמידתה של **גרטרוד קראוס** האגדית ובקשר עם **לאה ברגשטיין** מרמת יוחנן, מה שהביא אותי כבר בגיל כל כך צעיר אל קדמת הבמה.

כישרון הריקוד שלי הוביל לגילוי ומיצוי כישרון נוסף - כוריאוגרפיה. כנערה בת 16 נשלחתי מטעם "המדור לריקודי עם", לקיבוצים, ללמד ולהכין מופעי במה במחול. נשלחתי גם מטעם תנועת הנוער "מחנות העולים" וכך הגעתי לקיבוצים של השומר הצעיר ואחרים.

אחד הקיבוצים הזכורים לי לטוב הוא קיבוץ עין שמר, בו הכנתי מספר פעמים מופעים לחגים. היה זה ב-1944 כאשר התייצבתי בקיבוץ, קיבלתי לידיי חברים צעירים חדורי מוטיבציה, נחמדים וכישרוניים. הכנתי איתם מופע במה לחג הביכורים ופעמים אחרות לחגים אחרים. לימדתי אותם את הצעדים וטכניקת הריקוד והאצתי בהם: "תעלו על הבמה, תרקדו, תיהנו, לעשות טוב לקהל שלכם".

מחיאות הכפיים הסוערות העידו על ההצלחות והתרומה התרבותית שלי לאירועים אלה. לפעמים הקימו במה ולפעמים הבמה הייתה משטח החול במקום האירוע.

המשכתי משם לקיבוץ מענית השכן וגם שם הכנתי הופעות, לפי הנושאים, החגים והבקשות הספציפיות שלהם. חברי הקיבוצים עבדו קשה ואחרי יום עבודה עוד הייתה להם ההתלהבות וגם ההנאה לרקוד.

גם קבוצות ילדים היו בין מופעי הריקוד, בעיקר לימי ששי-שבת לטקסים הקיבוציים בהם עבדתי. אני יכולה לומר שהעבודה בהתיישבות העובדת הייתה עבורי חוויה מכוונת. אהבתי אותם, התקשרתי נפשית וגם אידיאולוגיה ציונית, וככה מאד הזדהיתי איתם. אמנם הייתי צעירה אבל בוגרת במחשבה ובראיית העולם, ומצאתי שפה משותפת נהדרת עם המגשימים החלוצים, אנשי העבודה של אותם ימים שלפני 80 שנה.

עשיתי כוריאוגרפיות לעוד הרבה משקים וגם בבית העם בת"א ובמשך חיי עוד המון המון יצירות מחול בהמון מקומות, להמון קהלים, מכל סוג וגוון.

המונולוג הזה של **טובה צימבל-נטע**, הנו תמצית ראיון שנערך איתה בביתה בתל אביב, בשיתופו של **ירון מישר** בנוכחותה המסייעת של בתה **רונית**, שהגיעה לפני מספר שבועות מאוסטרליה כדי לסעוד ולסייע לאימה בת ה-96.

על כסאה המרופד יושבת טובה לשיחה ערה ונלהבת בראיון הזה. באלבומי התמונות שעל השולחן, אני רואה תמונות של נערה יפהפיה, חטובת גזרה, עם להקות הריקוד שלה מעשרות שנות מחול בארץ ובחול. משך כשעתיים נוצצות עיניה של טובה ובדיבור שוטף ורהוט היא מעלה זיכרונות ואף מגלה זיכרון מעורר השתאות של שמות ותאריכים ואירועים מ-96 שנותיה. נדמה היה שעוד מעט היא תקום על רגליה

**"כנערה בת 16
נשלחתי מטעם
"המדור לריקודי
עם", לקיבוצים,
ללמד ולהכין
מופעי במה
במחול. נשלחתי
גם מטעם תנועת
הנוער "מחנות
העולים".**

טובה ויוסי ספייבק זל בצוות הווי מלחמת השחרור

לעוד איזה ריקוד מתוך הרפרטואר העצום שלה, שכולל גם את ריקוד העם "לך לך למדבר" שעד היום נרקד בחוגי הריקודים בארץ. אלא שהפעם מסתפקת טובה בסיקור מילולי של תולדותיה.

טובה נולדה בשכונת נורדיה בתל אביב, שכונת צריפים במקום בו היום דיזנגוף סנטר. זה היה ב-1927, אחרי רעידת אדמה בארץ: "ההר שקע ואני בתוך הבטן של אמי. לקחו אותה מהר לבית החולים הדסה, גברו הצירים ושם נולדתי", מספרת טובה. "עצי השקמים עליהם טיפסנו נתנו לי כבר אז תחושת ציפור דרוו. תל אביב היא אהבתי הגדולה ומושא געגועי מכל מקום בעולם בו ביקרתי. זכורה לי הגננת שושנה מגן בוגרשוב,

וסבא שלי שהיה לוקח אותי מהגן בדרך לחנות התבואה שלו. לסוכריה על מקל קראנו 'ממתק דונג' בשל טעם הדבש שלו".

בבית הספר תל נורדאו למדה התלמידה הסוררת טובה'לה, שפניה לא היו ללימודים אלא ללימודי ריקוד והיא הופנתה על ידי הוריה אל דניה המורה לריקוד. דניה גילתה בה כישרון גדול. יום אחד הגיע גרטרוד קראוס לארץ וטובה הגיעה אליה למבחן שהסתיים באמירה "מאד מוכשרת". בהמשך היא למדה אצל דניה החביבה והנעימה וקראוס הקשוחה והקשה, במקביל. בכורח הנסיבות נשארה אצל גרטרוד להמשך הקריירה המקצועית.

כבר בגיל 14 יצרה בתנועת הנוער מסכת למרד וינה עם קטע על "חזון העצמות היבשות" של יחזקאל, שם הופיעה גם כרקדנית. ההצלחה הייתה רבה ואף זכתה לשבחים מפיה של גרטרוד קראוס שבמקרה נכחה במופע. בהיותה בת 15 ביקשה ממנה קראוס להחליפה בכוריאוגרפיה לנהלל ל-25 שנות המושב. שם יצרה טובה את "מחול רועים", עם 15 בחורים, שהוצג גם בכנס המחולות בדליה וזכה לתהודה ארצית. ריקוד זה הוצג גם בפסטיבל הנוער בצ'יכה ב-1947, בנוסף ליצירה שלה "הורה אדמה". היצירה הזאת הוצגה עוד קודם בקיבוץ עין שמר במסגרת ההצגה "וגר פלח עם כבש".

מסבירה טובה:

הריקודים שלי היו ריקודי-חג אמנותיים המיועדים לבמה, בניגוד לריקודי עם, שלהם היה מיועד כנס דליה. **רבקה שטורמן** כתבה בעיתון "דבר": "הריקודים של טובה אינם ריקודי עם, הם ריקודי הופעה מרהיבי עין". ואמנם מרהיבים ואמנותיים רבי משמעות וברמה טכנית עממית. ריקודי עם רבים היו מבוססים על צעדים ומוטיבים שלי. הייתה לי שפת ריקוד מקורית, יצרתי יש מאין.

טובה מספרת בספר חייה על תקופת המנדט הבריטי. בנסיעה אחת עם זמרי האופרה הם נתקעו לעוצר של הצבא הבריטי ונאלצו לברוח למקום מחסה תוך שהבריטים יורים באוויר. **יפה ירקוני** ברחא איתה לביתו של כנר התזמורת **אריה שפילברג** עד שהוסר העוצר ב"ליל ברכה פולד".

על **אורי** בעלה מספרת טובה, שהוא היה המא"ז באזור הצפון בשבת השחורה. בהגנה על אחד הסליקים ניגש אליו חייל בריטי ודקר אותו בכידון הרובה, בחזה, בריאה השמאלית הוא טופל בב"ח והועבר למכלאות פצועים בעתלית.

בתקופה זו עבדה טובה בקיבוצים עין שמר ומענית של השומר הצעיר, שם קראו לה "הנערה מן הגוש" (המשולש), וכן הכינה מופע ל-25 שנה לכפר יחזקאל.

טובה בחזרה

בהיותה בת 15 ביקשה ממנה קראוס להחליפה בכוריאוגרפיה לנהלל ל-25 שנות המושב. שם יצרה טובה את "מחול רועים", עם 15 בחורים, שהוצג גם בכנס המחולות בדליה וזכה לתהודה ארצית.

הסופרת **רבקה גורפיין** מעין שמר (כבן עין שמר אני זוכר אותה כחברה הכי טובה של אמי **חנה**. ד.ב.א.), כתבה כך:

"זו הנערה הצעירה מלהקת גרטרוד קראוס, טובה צימבל, הגדילה לעשות בתוכנו. כל אזור בארץ רכש לו כבר רקדנית מדריכה. טובה שייכת לגושנו. בין הופעה להופעה של הלהקה בה היא עובדת, הצליחה להרקיד את בחורותינו ואף את ילדינו".

הכרזת המדינה

מתארת טובה את השעה ההיסטורית:

"מופע ריקוד העגלון בכפר יחזקאל התקיים בדיוק בערב בו הכריזו באו"ם על הקמת מדינת ישראל. היה שם רדיו גדול וכולנו הקשבנו דרוכים. מיד אחרי הכרזת היכן של ארגנטינה הייתה התפרצות של מחיאות כפיים סוערת ותשואות רמות. הן אלדמע היה האקורדיוניסט, ואני לקחתי את המיקרופון להוציא את הקהל להקפת המושב בתהלוכה של שמחה. אנחנו הרקדנים בראש ואחרינו כל חברי המושב".

בתקופה זו עבדה טובה במגדיאל עם נוער משורדי השואה, שעברו טראומה קשה, ורובם חסרי משפחה. "זו הייתה עבורי חוויה עמוקה" כותבת טובה.

עוד סיפור קרבי:

"הייתה התארגנות של אמנים לבדר חיילים בחזית בדרום. פרשנו ברזנט כבמה, החום צרב את הרגליים, ועם הצלילים הראשונים של האקורדיון נפתחה התקפת פגזים של המצרים, שפסקה משום מה מיד עם הפסקת המופע שלנו".

"ב-1949 השתתפתי בלהקת הייצוג של ישראל בפסטיבל בוונציה עם זאב חבצלת. בפסטיבל הייתה גם להקת רקדנים מספרד של פרנקו. הגיעה הוראה ממפ"ם שלא להופיע במקום בו רוקדת להקה ספרדית. פיצלו אותנו כך שלהקה אחת כן תוכל להופיע בפסטיבל וכך ארגנטי אני להקה מצומצמת ברגע האחרון, שזכתה להצלחה רבה".

ב-1951, בחג ענק ביישובי הגליל, שבויים על ידי **משה הלוי** (לא מושיקו) הועלה המחזה מאת **יגאל מוסינזון** "בת יפתח". טובה עשתה את הכוריאוגרפיה למופע שזכה למחמאות מיגאל מוסינזון וכותרות בעיתונות. באותה שנה עשתה גם את יובל 50 השנה לקרן הקיימת. שנה אח"כ - חג היין של זיכרון יעקב במופע של 100 נערים ונערות, מה שהביא לפגישה מרגשת ומחמאות מבן גוריון ופולה אשתו.

בשנים 1955 ו-1959 הכינה טובה את מופעי להקות ישראל לפסטיבל הנוער הדמוקרטי בבודפסט וורשה. טובה מספרת ששם עדיין הורגשה תחושת אחרי השואה ואף הייתה תקרית אנטישמית קשה. פרצו לאולם בריונים עם אלות בצעקות "אתם לא תהיו כאן, יהודים לא יהיו כאן!" האנשים ברחו מהאולם שהתרוקן במקום. עוד באותו ערב התארגנה הופעה חדשה שאכן התקיימה בחסות המארגנים ושזכתה לתהודה גדולה ופרסים מכובדים בעקבותיה.

טובה ולהקתה בטלויזיה הגרמנית

חברי הקיבוצים
עבדו קשה
ואחרי יום
עבודה עוד
הייתה להם
ההתלהבות
וגם ההנאה
לרקוד. מצאתי
שפה משותפת
נהדרת עם
המגשימים
החלוצים, אנשי
העבודה של
אותם ימים
שלפני 80 שנה.

להקת הצימבלים

עוד ב-1966 הקימה טובה את להקת "הרוקדים" למופעי פולקלור עם שורשי ריקודים מסורתיים של העדות השונות ותרבותן. ב-1970 הפכה הלהקה ל"צימבלים", כלומר הלהקה של צימבל. הלהקה הופיעה חמש שנים בבית ציוני אמריקה בתל אביב. שותף גם **בועז שרעבי** כחלילן ומתופף. בתוכנית הלהקה היו: שמחת נעורים, מחולות מזרחיים, מחולות חסידיים, מחולות חג ישראלים, ליד המדורה, פריצת הדרך (מיצרי טיראן).

במלחמת יום כיפור התגייס אורי, בעלה של טובה, ונעדר ימים רבים. בן דודה, **גדעון צימבל** נהרג במלחמה בצפון. עוד הרבה קודם היה אורי בין המתאמנים למבצע בלבנון, שלימים נקרא כ"ג יורדי הסירה. כאיש ביטחון הוא נקרא בדחיפות לקיבוץ שדות ים, וכך נגרע מקומו מן הסירה שאבדה.

בשנות ה-80 שיתפו המלחינים **עמנואל זמיר** ו**יוסף הדר** פעולה עם טובה. הם הביאו לה את לחניהם על מנת להפיצם באמצעות הריקודים שלה. ואכן היא יצרה אז את המחול: "אל העין": על הרים עולה הבוקר, בשבילים רועה יורדה, עדרים כיתרו השוקת, בהמיית תודה...

באותה תקופה הקימה טובה את להקת "מחוללי אביב" עם נערים מתל אביב וגם סטודנטים וחיילים. עם הלהקה הזאת הופיעה בגרמניה ואף צולמה לטלוויזיה הגרמנית, כמו להקות ייצוגיות מארצות שונות. "זכינו שם להערכה רבה ולא פעם להתנצלות מצד גרמנים על ההיסטוריה המוכרת לכולנו", מספרת טובה.

"בשנות ה-80 שיתפו המלחינים עמנואל זמיר ויוסף הדר פעולה עם טובה. הם הביאו לה את לחניהם ע"מ להפיצם באמצעות הריקודים שלה. ואכן היא יצרה אז את המחול: 'אל העין': על הרים עולה הבוקר..."

ריקוד ההדרים, להקת הצימבלים

רשימת מלאי מפוארת

בספרה של "סיפור חיים" סוקרת טובה תחנות חייה בתחומים שונים. אפשר לומר שסיפור חייה של טובה הוא סיפור חייה של המדינה. זה מתחיל בתקופת המנדט הבריטי ב-1944, זה עובר בתנועות הנוער, ההתיישבות העובדת, מלחמות ישראל, ייצוג בחו"ל, במוסדות התרבות בארץ, בצה"ל, בפסטיבלים ברחבי עולם. 96 שנות היסטוריה.

על מנת להמחיש במשהו את עוצם העשייה, הנה "רשימת מלאי" קצרה:

טקס מקווה ישראל. הופעות בכנס המחולות בדליה - כוריאוגרפיות, תלבשות, הכל. נשף שבועות פ"ת. חגיגות העשור לחמדיה, חגיגות מעוז חיים. מופע ריקודי עם עתיקים בפסטיבל וונציה. חזיון-עם ברחבת הבימה. פסטיבל וורשה. מועצת הפועלים וארגון אימהות עובדות. ערבי הופעה כתרומה ל"אילנשיל פוליו". להקת המחול מרכז ההסברה. כנס אזורי עין חרוד. להקת "הרוקדים" של משרד ההסברה. תהלוכת הילד והפרח בר"ג. 44 שנים להסתדרות. פסטיבל הפולקלור בנתניה. חגיגות גינת הגפן חיפה. עצרות האחד במאי ברמלה. להקת "מחולרון" בכפר סבא. ערב אמנות במערכת החינוך ת"א. ערב זמר ומחול בחולון. לילות הוואי בת"א. ערב זמר ומחול חיפה. יום העצמאות כרכור. 40 שנות הפועל

טובה בעת הראיון

באצטדיון גבעתיים. נשף חנוכה בית ציוני אמריקה. ערב משירי עמנואל זמיר תל אביב - רשימה חלקית. בצה"ל - מופע של התעשייה הצבאית. הופעות בכל המשלטים. שותפה ללהקה הצבאית המרכזית. הדרכת להקות במחנות צה"ל. הדרכת צוות קרקע בח"א (3 פעמים פרס ראשון). עבודה עם 15 בתי"ס ברחבי הארץ. קורסים בסמינרים לחנ"ג. כוריאוגרפיה להצגה "שש כנפים לאחד". פסטיבל צ'ייה, מחול הרועים, פרס בינלאומי. פסטיבל בודפסט מחול "הורה אדמה" (אלכסנדר פו ומרדכי זעירא).

עבודה עם תנועות הנוער - המחנות העולים, התנועה המאוחדת, הנוער העובד, הצופים, מכבי צעיר, השומר הצעיר.

להקות מחול: מחול רון, הצימבלים, המחוללים, צהלולי אביב. קיבוצים ומושבים - עין שמר, להבות חביבה, מענית, שפיים, שדות ים, מעגן מיכאל, מעוז חיים, חמדיה, גבעת ברנר, גזר, גבעת חיים, נהלל, כפר יחזקאל, כפר ויתקין, בית עובד, כפר יהושע, זיכרון יעקב, עין חרוד, תל יוסף, משמר השרון בית אורן, רוחמה, ויש עוד.

הנה כי כן, הבאנו את סיפורה של מלכת התנועה על 96 שנותיה, שעבורה רק השמים היו הגבול. האישה הזאת העתירה מכישרונה, מאישיותה, מהאמביציות האין סופיות שלה, על תרבות ארצנו, על המחול על גווניו ותעתועיו ועל תקופותיו המשתנות בארצנו המתהפכת תדיר. מן הראוי הוא להוקיר את מפעל חייה של טובה, ותרומתה העצומה לעם ישראל, למדינת ישראל.

נאחל לטובה אריכות ימים ובריאות טובה. 🙏

טובה עם ביתה רונית

הנה כי כן, הבאנו את סיפורה של מלכת התנועה על 96 שנותיה, שעבורה רק השמים היו הגבול. האישה הזאת העתירה מכישרונה, מאישיותה, מהאמביציות האין סופיות שלה, על תרבות ארצנו, על המחול על גווניו ותעתועיו ועל תקופותיו המשתנות בארצנו המתהפכת תדיר.